

12 Μαρτίου 2018

“Οι γυναίκες της Κύπρου. Οι δικές μας γυναίκες” - Ομιλία στις γυναίκες του Χριστιανικού Συνδέσμου Γυναικών Αγίου Γεωργίου Παραλιμνίου

/ Γενικά Θέματα

Της Ζήνας Λυσάνδρου Παναγίδη
Δημάρχου Λευκονοίκου
Παραλίμνι, 4 Μαρτίου 2018

Αναντίλεκτα, όλες γνωρίζετε πόσο σας αγαπώ, εδώ και χρόνια. Σας ευχαριστώ από καρδιάς για την ευγενική και πολύ τιμητική πρόσκληση της Προέδρου σας, της φίλης Μηλίτσας, να σας μιλήσω για τη γυναίκα, για την καθημιά από μας δηλαδή, μέσα στα πλαίσια του εορτασμού της μέρας της γυναίκας. Ταυτόχρονα, θα σας μιλήσω για τις βασανισμένες γυναίκες της Κύπρου μας και τις «παλιές γυναίκες», αλλά θα τιμήσω και τις γυναίκες του Συνδέσμου σας για την πολύπλευρη προσφορά τους. Τέλος, θα σταθώ με σεβασμό μπροστά στις πολύτεκνες μάνες που ο Σύνδεσμός σας τιμά σήμερα.

Αγαπημένε μας πάτερ Αυγουστίνε, ζητώ την ευλογία σας, ώστε αυτά που θα πω να αγγίξουν την ψυχή και την καρδιά της καθημιάς από μας.

Θα ήθελα να αρχίσω με ένα μικρό παραμύθι:

«Ένα σκοτεινό χειμωνιάτικο απομεσήμερο, μια γυναίκα αποκαμωμένη από τον κόπο της ημέρας-ξενοδούλευε- επιστρέφει στο σπιτικό της. Ακούει από μακριά φωνές, φασαρία, διαπληκτισμούς. Πάλι μέσα μαλώνουν. Πριν καλά-καλά σιμώσει στην αυλόπορτα, αλλόφρων ο μεγάλος της γιος βγαίνει από το σπίτι και φεύγει

κτυπώντας δυνατά πίσω του την πόρτα. Σταματά η γυναίκα. Η κούραση, η θλίψη, η απόγνωση ζωγραφισμένη στο πρόσωπό της.

Σηκώνει τα μάτια της και λέει αγανακτισμένη και θυμωμένη στον Θεό:

-Πώς το επιτρέπεις αυτό; Δεν μας λυπάσαι; Γιατί δεν κάνεις επιτέλους κάτι γι' αυτό;

Για ένα διάστημα ο Θεός δεν απαντά. Αλλά τη μεθεπόμενη νύκτα της δίνει την απάντηση:

«Έκανα, λοιπόν, γι' αυτό. Δημιούργησα εσένα».

Αγαπημένες μου φίλες,

Θα σας θυμίσω τι έλεγε ο ιερός Χρυσόστομος:

«Ουδέν ισχυρότερον γυναικός ευλαβούς και συνετής προς το ρυθμίζειν άνδρα και διαπλάττειν αυτού την ψυχήν εν οίς αν θέλη»

Δεν υπάρχει δηλαδή τίποτα πιο ισχυρό από τη συνετή γυναίκα στο να ρυθμίζει και να διαμορφώνει την ψυχή του άνδρα της.

Είναι πρόδηλο ότι η γυναίκα έχει το χάρισμα να διεισδύει στην ψυχή του άλλου, έχει την έμφυτη ανάγκη της αυτοπροσφοράς και της θυσίας χάριν των άλλων, αυτό που μου αρέσει να αποκαλώ «ετεροκεντρισμό της αγάπης», διαθέτει αγόγγυστη υπομονή και αντοχή στις αντιξοότητες, αλλά και έμφυτη στοργή, λεπτότητα και γλυκύτητα.

Αξίζει να τονίσουμε ότι η γυναίκα ξέρει να παρηγορεί, να θάλλει, να διακονεί, να δίνει χαμόγελο ελπίδας, να απαλύνει τον πόνο.

«Γυνή ευχάριστος εγείρει ανδρί δόξαν» επισημαίνει ο σοφός συγγραφέας των Παροιμιών.

«Μια μάνα αξίζει όσο χίλιοι παιδαγωγοί» αποφάνθηκε ένας Ινδός νομοθέτης.

Θα ήταν παράλειψή μου, αν δεν έκανα ειδική μνεία στη γυναίκα της προσφυγιάς, τη γυναίκα ή τη μάνα ή την αδελφή του αγνοούμενου, την εγκλωβισμένη γυναίκα. Τη χαροκαμένη γυναίκα της Κύπρου μας που πόνεσε πολύ, που βασανίστηκε να αναθρέψει τα παιδιά της στις προσφυγιάς τις στράτες. Σκέφτομαι όλες αυτές τις γυναίκες που ήταν αρχόντισσες στα σπίτια τους ή δούλευαν στα χωράφια τους, στην περιουσία τους, που μετά την προσφυγιά και τον ξεριζωμό έγιναν φτηνό εργατικό δυναμικό, κατάντησαν αντικείμενο εκμετάλλευσης από πολλούς

επιτήδειους καιροσκόπους που πλούτισαν απότομα, αφού πάμπολλες γυναίκες για να ζήσουν τις οικογένειές τους βγήκαν στο μεροκάματο, αφήνοντας τα παιδιά τους είτε στις γιαγιάδες, αν δεν δούλευαν κι αυτές, είτε στους δρόμους να μεγαλώνουν μόνα τους, αφού αυτές ξενοδούλευαν από τα χαράματα μέχρι τη δύση του ήλιου.

Εδώ θυμάμαι τον αγαπημένο μου ποιητή, τον Μιχάλη Πασιαρδή που ζητά να του φέρουν το παλιόν δκιολίν τζιαι το παλιόν λαούτον για να θυμηθεί τους αγαπημένους μας τόπους.

«Της Αμμοχώστου θάλασσα, της Μεσαρκάς αλώνια ζυμώννει ο πόνος το ψουμίν να φαν παιδικιά τζι' αγγόνια»

Θέλω να σας μιλήσω ακόμα και για εκείνες τις γυναίκες που με μια φωτογραφία στο χέρι αναζητούσαν τον άντρα τους ή το παιδί τους, χρόνια ολάκερα. Μπροστά σε εκείνες τις φιγούρες κλείνουμε ευλαβικά το γόνυ. Είναι τα σύμβολα του αγώνα ολάκερης της Κύπρου. Η αγαπημένη κ. Χαρίτα Μάντολες και οι άλλες κυρίες που με τα χρόνια πέρασαν στην άλλη όχθη. Μια ζωή πόνος, δάκρυ κι ανείπωτη οδύνη. Μια ζωή να προσμένουν και να αγωνίζονται να βρουν τους αγαπημένους τους.

Τι να πούμε και για τις γυναίκες της Καρπασίας που δεν πρόλαβαν να φύγουν και έμειναν εγκλωβισμένες, περνώντας μέσα από ανείπωτα βιώματα;

Τι να πούμε για όσες βιάστηκαν, ευτελίστηκαν, υπέφεραν τα πάνδεινα;

Μέρα της γυναίκας η 8η Μαρτίου. Τη γυναίκα πρέπει να την τιμούμε κάθε μέρα. Γιατί κάθε μέρα αναλώνεται, θυσιάζεται, προσφέρει.

Να μου επιτρέψετε να κάνω μια σύντομη ιστορική αναδρομή σε κάποια ορόσημα από τη ζωή της κύπριας γυναίκας. Το θέμα είναι ανεξάντλητο.

Θυμάμαι αίφνης τις γυναίκες επί φραγκοκρατίας που την πρώτη νύκτα του γάμου τους έπρεπε να κοιμηθούν με τον φεουδάρχη για να πάρει αυτός ως αφέντης την παρθενιά τους. Οποίος εξευτελισμός και ταπείνωση.

Να θυμηθούμε τη Μαρία τη Συγκλητική που προτίμησε να ανατινάξει το καράβι στο λιμάνι της Αμμοχώστου παρά να καταλήξει στο χαρέμι του σουλτάνου;

Να θυμηθούμε τη «Χιώτισσα» του Βασίλη Μιχαηλίδη- που ειρήσθω εν παρόδω μια κυρία πέρσι, λίγους μήνες πριν πεθάνει, μας απήγγειλε, για τις ανάγκες ενός ντοκιμαντέρ για το

Λευκόνοικο, σχεδόν όλο το ποίημα από στήθους- ή να θυμηθούμε τις όμορφες γυναίκες μας επί Τουρκοκρατίας που τις έκλεβαν και με το ζόρι τις ανάγκαζαν να

εξιλαμιστούν;; Ή για να γλυτώσουν, έφευγαν κρυφά από το νησί μας με κίνδυνο της ζωής τους, όπως μια όμορφη γυναίκα από το Λευκόνοικο, από τη γενιά της μητέρας μου, από την οικογένεια του ευεργέτη του Γυμνασίου Λευκονοίκου του Γεώργιου Καμιντζή, η οποία αναγκάστηκε να φύγει με τον άντρα της με μια βάρκα και να καταλήξει στο Καστελλόριζο, απόγονος της οποίας ήταν και η κυρά της Ρω, η Δέσποινα Αχλαδιώτου;

Όλες αυτές τις σκλαβιές τις υπέμενε η γυναίκα της Κύπρου μας στωικά, αλλά πάντα σιγόκαιγε ο πόθος της λευτεριάς μέσα της και τον μετάγγιζε στα βλαστάρια της. Και σαν ήρθαν οι ευγενείς της Γηραιάς Αλβιώνος, στο λιμάνι της Λάρνακας οι προγιαγιάδες μας έβγαλαν από τα μπαούλα τις ελληνικές σημαίες που ήταν καταχωνιασμένες και τις κρέμασαν στους ιστούς, περήφανες για την ελληνική καταγωγή τους!

Κι ύστερα βίωσαν την αναληψία της βρετανικής διοίκησης. Μέσα τους κρυφόκαιγε ο πόθος της Ένωσης με τη Μάνα Ελλάδα. Ήταν αυτές οι γυναίκες που συντηρούσαν το όνειρο της γαλάζιας πατρίδας.

«Είθε να δώσει ο Θεός στη μάναν μας να πάμε τζιαι τρώμεν πέτρες των βουνών αν δεν έσει να φάμεν».

Ήταν αυτές που υπέφεραν μαζί με τους άντρες τους όλη την καταπίεση, την ένδεια, τη μιζέρια, την εκμετάλλευση της αγγλοκρατίας, των απηνών διώξεων της Παλμεροκρατίας.

Κι έφτασε η ώρα που πρόσμεναν δεκάδες χρόνια. Η ώρα της επανάστασης. Του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ.

Ο αγώνας της ΕΟΚΑ ήταν η ψυχική ανάταση και ανάβαση του κυπριακού λαού προς τις κορυφές της ελληνικής ανδρείας και της εσωτερικής λευτεριάς.

«Βαρύς ο κόσμος να τον ζήσεις όμως για λίγη περηφάνεια τ' αξίζει» θα μας πει ο Ελύτης.

Ο αγώνας της ΕΟΚΑ, όμως, ήταν κι ένα μεγαλειώδες επικό ποίημα. Οι άνθρωποι ζούσαν ποιητικά. Πατούσαν στη γη κι ανακλαδίζονταν στον ουρανό. Χωρίς να χάνουν την αίσθηση της πραγματικότητας, ζούσαν ένα διαρκές ποιητικό μεθύσι.

Τότε, η γυναίκα της Κύπρου καταξιώθηκε ως ισότιμη με τον άντρα, μετά από αιώνες καταπίεσης και βασάνων. Στάθηκε πλάι του και έγραψε κι αυτή τη μικρή της ιστορία.

«Ποιος το έλεγε με μια αστραπή να λάμπει έτσι ο κόσμος;

Ποιος το 'λεγε με μια φωτιά ν' αντρείψουν τόσα δάση;

Τόσοι ήλιοι ποιος το' λπιζε να ρθούνε

Τόσο μακριά ποιος το' λπιζε να πάνε».

Τέτοιος ήταν ο κόσμος της Κύπρου τότε. Υψιπέτης και περήφανος, με αρχοντιά και μεγαλείο ψυχής.

«Χαλάλιν της πατρίδας ο λεβέντης μου», έλεγαν οι μάνες, και δεν επέτρεπαν στον εαυτό τους να τις δει ο εχθρός καμπουριασμένες.

«Κάθε σαράντα τζι' ένα γιον

στέλλω εις την θυσίαν

τζι ελπίζω ότι σύντομα

εν νάρτει ελευθερία».

Έτσι θα τραγουδήσει μέσα στον πόνο της η μάνα των αδελφών Κάρου από το Αυγόρου που' χασε δυο λεβέντες σε σαράντα μέρες.

Και η Δέσποινα Παναγίδα, η μάνα του ήρωα της αγχόνης Ανδρέα Παναγίδα, από το Παλιομέτοχο, τραγούδησε:

«Ήθελα να' μουν νια κι εγώ να πολεμήσω τέτοια αιώνια ζωή να την κληρονομήσω».

Με συγκίνησε ιδιαίτερα η περίπτωση της μάνας του Άγιου του κυπριακού αγώνα, της Ροδούς Πατάτσου. Αναφέρει για την τελευταία επίσκεψή της στις φυλακές:

«Τους έφερναν. Ετραγουδούσαν. Δυνατά, με θάρρος! Επουμπουρίζαν οι φυλακές. Προπαντός ο δικός μου. Εξεχώριζα τη φωνή του. Ήταν το «Ξύπνα καημένε μου ραγιά», που έλεγαν.

Εφιληθήκαμεν. Εκράτουν τον τζι εκράταν με σφικτά. «Καληνύκτα τζιαι καλήν αύριον , γιε μου» του είπα. Έπιασέν με η εγγλέζα περίλυπη τζιαι επήρεν με έξω.

Έξω που επήα εκατάλαβα τι του είπα. «Καλήν αύριον γιε μου!». Πιον επήρεν με το παράπονο. Έκλαψα... Έκλαψα... Έγειρέ μου νερόν η εγγλέζα... δε θυμούμαι τίποτε άλλο».

Όμως, ο λαός μας παρά τις σκλαβιές και την υποδούλωση που πέρασε από τους διάφορους κατακτητές κατάφερε να κρατήσει αλώβητη την ελληνική καταγωγή του, τις παραδόσεις του, τη γλώσσα, τη θρησκεία του, την ελληνική ψυχή του. Κράτησε ακμαίο το εθνικό του φρόνημα. Ποιος τα κατάφερε όλα αυτά; Ασφαλώς η γυναίκα, η μάνα που διαπαιδαγωγούσε τα παιδιά της με τις διαιώνιες αξίες και τα ιδανικά της φυλής μας.

Γι' αυτό κι ο μεγάλος ποιητής μας Κώστας Μόντης μονολογεί:

«Χρόνια σκλαφκιάς τον μπάτσον τζιαί τον κλώτσον τους
Εμείς τζιαμαί ελιές τζιαί τερατσιές
πάνω στον ρότσον τους»

Αξιζει, νομίζω, να αναφέρουμε και κάποιες πρωτοπόρες γυναίκες του νησιού μας, που άνοιξαν τον δρόμο για μας τις νεότερες, και σ' αυτές οφείλουμε το «ευ ζην» μας. Την Πολυξένη Λοϊζιάς, μια δασκάλα στη Λεμεσό που άνοιξε την πόρτα της μόρφωσης σε πολλά κορίτσια, τις δασκάλες του Βαρωσιού, την Ελένη Χατζηπέτρου, Διευθύντρια του Παρθεναγωγείου και την Περσεφόνη Παπαδοπούλου, η οποία εξέδωσε την πρώτη γυναικεία εφημερίδα «Εστιάδες», Αρσακειάδες, πρωτοπόρες για την εποχή τους. Στη συνέχεια, στο Βαρώσι είχαμε την αείμνηστη Μαρία Π. Ιωάννου η οποία ίδρυσε το Λύκειο Ελληνίδων Αμμοχώστου, και τη διάδοχό της Πρόεδρο του Λυκείου κ. Κλαίρη Αγγελίδου, την ποιήτρια και πρώην Υπουργό μας.

Να μου επιτρέψετε να αναφέρω ότι στο Λευκόνοικο, γύρω στο 1907, είχαμε τη δασκάλα Κυριακή στην οποία όφειλαν όλες οι γυναίκες του Λευκονοίκου τις γνώσεις τους αλλά και την ενασχόλησή τους, πέρα από την υφαντική τέχνη με τα λευκονοιτζιάτικα υφαντά, και με το κέντημα, αφού τα απογεύματα μάθαινε τα κορίτσια πώς να κεντούν.

Δεν μπορώ να μην αναφέρω ως δικό μου πρότυπο την πρεσβυτέρα Κυριακή Παρασκευά, την αγαπημένη μου καθηγήτρια, η οποία άνοιξε δρόμους για τις γυναίκες του Λευκονοίκου από τη δεκαετία του 1950, αφού ήταν η πρώτη γυναίκα πήγε στην Αθήνα για να σπουδάσει φιλόλογος, ενώ μέχρι τότε οι μορφωμένες ήταν δασκάλες. Το παράδειγμά της ακολούθησε η κ. Μηλιά Χριστοφή Πασχαλίδου, και μετά άρχισαν κι άλλες κοπέλες να σπουδάζουν.

Τέλος, να θυμηθούμε και την «Ανεράδα» του Βασίλη Μιχαηλίδη, μια πανέμορφη κοπέλα που ενέπνευσε τον έρωτα στον Εθνικό μας Ποιητή.

Λαλεί μ' "άν είσαι πέρκαλλος
τώρα πκιον μείνε δίχως μου
αν σου αρέσκ' έτσι ζωή",
τζιαί ξαπολά 'ναχ χάχχανον
ίσια 'νωσα το στήθος μου
πως αλλο' νάκκον να ραεί.

Είπεν τζι εγίνην άφαντη

ευτύς πο' ομπρός μο' χάθηκεν
σγιαν άνεμος περαστικός·
εράην η καρτούλλα μου
ευτύς ο νους μο' στάθηκεν
τζι είμαι που τότες ξηστηκός.

Οι πλήξες που με τρώασιν
ακόμα 'ν' αφανέρωτες
τζι εις τα πουλιά που τζιηλαδούν·
έσειι που τότες όπου δω
τες ανεράδες τρέμω τες
τζιαι πογυρίζω μεμ με δουν.
Ποιήματα (1911)

Ιδιαίτερη μνεία θα ήθελα να κάνω και στην προσφορά των γυναικών του Χριστιανικού Συνδέσμου στην εκκλησία, την ενορία, σε όλο τον κόσμο σας, αυτών των γυναικών που δεν φείδονται κόπου και χρόνου προκειμένου να εξυπηρετήσουν τον δυσπραγούντα συνάνθρωπό τους, τον εμπερίστατο, να παραμυθήσουν, να έρθουν αρωγοί στους ιερείς σε κάθε ακολουθία.

Από αυτές τις γυναίκες εξαρτάται η ευτυχία της οικογένειας αλλά και της κοινωνίας μας. Ταιριάζει, νομίζω, να αναφέρω την προτροπή ενός σύγχρονου στοχαστή:

«Γυναίκα, έχεις το πινέλο, έχεις και τα χρώματα. Ζωγράφισε, λοιπόν, τον παράδεισο και μπες μέσα και συ και η οικογένειά σου».

Σήμερα, αγαπημένες μου φίλες, ο Χριστιανικός Σύνδεσμος Αγίου Γεωργίου Παραλιμνίου τιμά τις πολύτεκνες μάνες μέλη του. Τις μάνες που θυσίασαν τη ζωή τους για να μεγαλώσουν τα παιδιά τους. Η πολύτεκνη μάνα είναι η καθημερινή ηρωίδα της ζωής, ο στυλοβάτης της οικογένειας, ένα σύμβολο αυτοθυσίας και υπέρβασης του εγωκεντρισμού.

Αναντίρρητα, η Πολύτεκνη Μητέρα, διαθέτει αγάπη στον υπέρτατο βαθμό, γιατί βιώνει τη μητρότητα πολλαπλά, καλούμενη να μοιράσει συναισθήματα, φροντίδες, προσωπικό χρόνο, τη ζωή της ολόκληρη, θέτοντας τον εαυτό της σε δεύτερη μοίρα. Γι' αυτό και νιώθουμε ευγνωμοσύνη γι' αυτές τις φίλες μας, νεότερες και μεγαλύτερες, για το εθνικό πρωτίστως έργο που επιτελούν.

Αγαπημένες μου φίλες, όλες αυτές οι γυναίκες που αναφέραμε σήμερα μάς στέλλουν το μήνυμα της απαντοχής και της ελπίδας. Το μήνυμα ότι οι γυναίκες μας με την ψυχική δύναμη και τον ανθρωπισμό τους, με την αγάπη τους για τον τόπο μας και την πίστη τους προπαντός στον Θεό, θα συνεχίσουν τον αγώνα τους

για ένα έθνος ελληνικό και χριστιανικό, για μια κοινωνία πιο όμορφη και πιο ανθρώπινη.